

KSIĄŻKI ROZKŁADANKI W OFERCIE POLSKICH WYDAWCÓW

Wstęp

Dotychczas w literaturze przedmiotu nie odnotowano pracy zawierającej przegląd oferty polskich wydawców pod kątem książek rozkładanek. Jedyne publikacje, w których wymienia się termin „książka rozkładanka”, dotyczą historii książek zabawek. Bardzo krótkie lub obszerniejsze fragmenty prac poświęcili książkom rozkładankom: Janusz Dunin (1991), Marek Kątny (1998; 2008), Małgorzata Chrobak (2001), Grażyna Lewandowicz-Nosal (2008), Agnieszka Maroń (2011), Agnieszka Mizera (2003) i Michał Zając (2008). W źródłach elektronicznych odnaleźć można materiały dotyczące książek zabawek (a co za tym idzie również książek rozkładanek) opracowane przez Marka Hinera (2002), Ann Montanaro (2001) i Ellen G. K. Rubin (2013). Susan Lee Hendrix (2008) jest natomiast autorką pracy doktorskiej, w której zajęła się książkami zabawkami w aspekcie praktycznym, jako działem inżynierii papieru.

Przedmiotem niniejszego opracowania są publikacje, które można określić mianem książek rozkładanek – jednego z typów tak zwanych książek zabawek. W polskich publikacjach z zakresu bibliologii oraz literatury pięknej i popularnonaukowej przeznaczonej dla dzieci termin „książka rozkładanka” znalazł się w pracach Marka Kątnego (2008) i Agnieszki Maroń (2011). Kątny (2008, s. 98-100) wymienił „książki rozkładanki” jako jeden z trzech typów XIX-wiecznych książek zabawek (oprócz książeczek wyłącznie z obrazkami i książek gier), w kontekście publikacji współczesnych natomiast nie używa on terminu „książki rozkładanki”, lecz „książeczki przestrzenne z elementami ruchomymi”, podtyp tzw. „manipulantek” –

¹ Uniwersytet Jagielloński, Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej, Bibliologia i Informatologia.

aktywizujących książek zabawek, przypominających gry. Maroń, przedstawiając historię rozwoju książek zabawek, wymieniła „książki rozkładanki (typu *pop-up*)” jako z jeden typów charakterystycznych dla tego gatunku książek dla dzieci, jednocześnie uznała ona książki rozkładanki za najbardziej wyrafinowaną odmianę książek zabawek (Maroń, 2011, s. 61-70). Anna Sołtysiewicz przedstawiła definicję książki zabawki, wprowadziła również podział gatunkowy tego rodzaju publikacji, wyróżniając książkę rozkładankę jako jeden z podtypów ruchomych książek zabawek (2015, s. 188-189).

Książki rozkładanki – terminologia

Anglojęzycznym odpowiednikiem „książki rozkładanki” jest termin *pop-up book*. Książki określane tym mianem uznawane są za jeden z typów książki zabawki (w anglojęzycznej literaturze przedmiotu nie istnieje jeden ścisły odpowiednik tego pojęcia, w odniesieniu do książki zabawki używa się wyrażen: *toy and movable book* lub *interactive children’s book* lub *movable book*)².

Książki rozkładanki to jeden z najbardziej znanych i charakterystycznych typów książek zabawek. Można zaliczyć je do grupy ruchomych książek zabawek, czyli takich publikacji, w których w sposób automatyczny lub poprzez interakcję czytelnika z książką wywoływany jest ruch. Książki tego typu mogą zawierać całostronicowe lub mniejsze elementy ruchome, w takich publikacjach części ruchome występować mogą na każdej stronie lub tylko raz w obrębie całej książeczki.

Książką rozkładanką nazwać można pozycję, w której znajduje się trójwymiarowa rozkładana ilustracja (ang. *pop-up*), uruchomiona poprzez otwarcie książki unosi się ponad płaszczyznę strony (Hendrix, 2008, s. 272). Za książkę rozkładankę uznać można publikację zawierającą co najmniej jedną ilustrację tego typu. W ścisłym znaczeniu *pop-up* to „ilustracja, która uruchamiana poprzez otwarcie książki, pociągnięcie paska papieru lub podniesienie klapki unosi się z płaszczyzny strony. Ilustracja trójwymiarowa” (Rubin, 2013, par. 14). Książki rozkładanki mogą być również zaprojektowane tak, że rozkładane ilustracje można oglądać w pionie, po obróceniu książki o 90 stopni w lewo (*upside-down*).

Książki zabawki łączą w sobie cechy książek i zabawek (Lewandowicz-Nosal, 2007, s. 72). Wiele z takich publikacji formą przypominają tradycyjne kodeksy – m.in. ruchome książki zabawki, czyli także książki rozkładanki. Istnieje również grupa książek zabawek, których kształt różni się od kodeksu. Są to publikacje wycięte na wygląd zwierząt lub przedmiotów oraz książki zabawki zaprojektowano tak, aby mieściły się w walizeczkach,

² Zob. klasyfikację Library of Congress (Toy and movable books, 2011).

kuferkach itp. Poza wydawnictwami o nietypowym kształcie wśród książek zabawek można wyróżnić również książeczki wykonane z materiałów innych niż papier i karton, na przykład z tkaniny, plastiku lub gumy. Kolejną charakterystyczną grupą książek zabawek są pozycje „wzbogacone”. Aby wykorzystać wszystkie funkcje tych statycznych publikacji, czytelnik powinien posłużyć się określonym elementem dodatkowym (nie będącym mechanizmem ruchomym, który wymieniono w kolejnym akapicie) albo wykonać zaplanowane przez autorów książki zadania (Sołtysiewicz, 2015, s. 186).

Poza rozkładankami do grupy ruchomych książek zabawek zaliczyć można również: harmonijki (książki w formie długiej zaginanej naprzemiennie harmonijki), metamorfozy (z ilustracjami w formie mechanizmu żaluzji, które zmieniają się pod wpływem ruchu), publikacje z otworami (umożliwiają one czytelnikom spojrzenie przez otwory do wnętrza książki), wydawnictwa z suwakami kołowymi, arlekinady (z klapkami, których podniesienie odsłania dodatkową treść), karuzele (które można uformować w kształt karuzeli), „pociągnij i porusz” (ruch uzyskiwany jest przez pociągnięcie odpowiedniego elementu), „dobieranki” (w książkach takich możliwe jest dowolne komponowanie przez czytelnika rysunków z fragmentów) i „ubieranki” (czytelnik może dobierać ubrania dla zamieszczonych w książce lalek) (Sołtysiewicz, 2015, s. 186–190).

Książki rozkładanki – historia

Pierwsze książki rozkładanki pojawiły się w XIX w., ale już wcześniej na rynku książki ukazało się wiele publikacji, w których zastosowano mechanizmy ruchome. Chronologicznie pierwszymi tego typu elementami były suwaki kołowe (*volvelle*) i klapki, które występowały już w średniowiecznych rękopisach Mateusza Paryżanina (Matthew Paris) i Rajmunda Llulla (Ramon Llull) w latach ok. 1290–1305 (Hendrix, 2008, s. 46–47; Maroń, 2011, s. 61–62; Montanaro, 2001, par. 3). Mechanizmy takie zaczęły się upowszechniać i trafiały również do wydawnictw popularnych i ulotek. W okresie renesansu do niektórych publikacji dołączano papierowe gry i instrumenty astronomiczne, np. zegary słoneczne (Hendrix, 2008, s. 51).

Dopiero w wiekach późniejszych zaczęto zwracać baczniejszą uwagę na potrzeby dzieci i wtedy też zaczęto publikować pierwsze książki adresowane *stricte* do nich, zaś w latach 60. XVIII w. Anglik, Robert Sayer, wprowadził książki zabawki przeznaczone dla dzieci (Hendrix, 2008, s. 55–56; Maroń, 2011, s. 61–62). Sayer oraz oficyna Williama i Stacey’a Grimaldich wyspecjalizowali się w wydawaniu arlekinad (Hendrix, 2008, s. 57; Introduction, b.r., par. 6). Również w XIX w. dużą popularnością w Europie i Stanach Zjednoczonych cieszyły się „ubieranki”, które zaczęła publikować firma należąca do Samuela i Josepha Fullerów (Maroń, 2011, s. 62; S and J Fuller, b.r., par. 1).

Pierwszym wydawcą, który uruchomił produkcję książek zabawek na większą skalę, była oficyna Dean & Son z Londynu. Szacuje się, że w drugiej połowie XIX w. wprowadziła ona na rynek około 50 tego typu tytułów. Thomas Dean uważał się za „pomysłodawcę książki ruchomej przeznaczonej dla dzieci, w której można poruszać postaciami, które mogą odgrywać scenki w zgodzie z fabułą przedstawioną w każdym opowiadaniu” (Montanaro, 2001, par. 6-9). W publikacjach wydawnictwa Dean & Son po raz pierwszy pojawiały się różnorodne rozwiązania, stosowane później w książkach zabawkach, takie jak: okienka, paski papieru inicjujące ruch, żaluzje. To właśnie w książkach tej firmy zastosowano mechanizm klapki, po uniesieniu której ukazywała się trójwymiarowa scenka – były to więc pierwsze quasi-rozkładanki (rozkładanki *sensu stricto* ukazują się po otwarciu książki, a nie po uniesieniu klapki) (Dean and Son, b.r., par. 2; Hendrix, 2008, s. 62-65; Maroń, 2011, s. 63-65).

Poważnym konkurentem firmy Dean & Son w dziedzinie książek zabawek było wydawnictwo Raphael Tuck & Sons, które wydało serię książek wyposażoną w elementy ruchome i rozkładane trójwymiarowe ilustracje. Pozycje te cieszyły się dużą popularnością ze względu na swoje walory estetyczne, ale też niską cenę (Maroń, 2011, s. 65; Montanaro, 2001, par. 9; Raphael Tuck and Sons, b.r., par. 6).

Pod koniec XIX w. na ziemiach niemieckich (wspomniani wydawcy działali na rynku brytyjskim) książki zabawki wydawał Ernest Nister, pionier chromolitografii i wielki twórca książki dla dzieci. Książki ruchome publikowane w jego oficynie od około 1890 r. odznaczały się niezwykle atrakcyjnością. Nister uznawany jest za pomysłodawcę ilustracji trójwymiarowych, które unosiły się ponad poziom strony automatycznie po otwarciu książki. Pozycje wydawane przez tego twórcę cieszyły się dużą popularnością w Anglii, Francji i Stanach Zjednoczonych, gdzie zakładał oddziały swojej firmy (Ernest, b.r., par. 3; Maroń, 2011, s. 64; Montanaro, 2001, par. 10; Zajac, 2008, s. 1).

Wybitnym twórcą książek zabawek był pochodzący z Monachium Lothar Meggendorfer. Był on autorem jednych z najbardziej skomplikowanych mechanizmów, jakie kiedykolwiek zamieszczano w książkach zabawkach. Stosował on złożone systemy różnorodnych dźwigni, cięgien, kłapek itp., które umożliwiały czytelnikowi podziwianie jednoczesnego lub opóźnionego ruchu pięciu postaci (mogły się one poruszać w różnych kierunkach). Oprócz bardzo skomplikowanych mechanizmów pozwalających na uaktywnienie książek, pozycje tworzone przez Meggendorfera przyciągały czytelników zabawnymi ilustracjami i śmiesznymi postaciami. W latach 1878-1925 stworzył blisko 200 ruchomych książek zabawek, a jego oryginalne prace są bardzo wartościowe. Do dziś jego dzieła są niezwykle cenione, a doroczna nagroda „Movable Book Society” nosi jego imię (Hendrix, 2008, s. 63; Lothar Meggendorfer, b.r., par. 1-4; Maroń, 2011, s. 64; Montanaro, 2001, par. 12).

We Francji produkcją książek ruchomych zajmowały się oficyny A. Capendu i Guérin-Müller (Desse, b.r., par. 1-2). Sława europejskich książek zabawek produkowanych przez Dean & Son, Ernesta Nistera i Meggen-dorfera dotarła do Ameryki Północnej. W USA oficyna McLoughlin Brothers zaczęła oferować na tamtejszym rynku książki podobne do publikacji twórców europejskich, a czasem będące ich piracką wersją. Bracia McLoughlin stworzyli serię *Little Showman's Series*, w której każda książka zawierała rozkładaną trójwymiarową ilustrację (Maroń, 2011, s. 64-65; Montanaro, 2001, par. 13; McLoughlin, b.r., par. 1-2).

Wybuch I wojny światowej spowodował zatrzymanie rozwoju książki zabawki – wszystkie tego rodzaju publikacje produkowano ręcznie, większość z nich na ziemiach niemieckich i angielskich, ogarniętych konfliktem zbrojnym. Poważnie ograniczono wówczas dostawy papieru, siła robocza została zaangażowana w prace na rzecz obronności, a jakość produkowanych książek zabawek pogorszyła się. Spadło też zainteresowanie odbiorców, którzy woleli przeznaczyć pieniądze na inne, potrzebniejsze w okresie wojny cele. Dlatego też uznaje się rok 1914 za koniec „złotego wieku” książki zabawki (Maroń, 2011, s. 66).

Sytuacja na rynku książek zabawek zmieniła się dopiero w 1929 r., kiedy Stephen Louis Giraud, londyński wydawca, wydał pierwszy tom serii *Bookano Stories*. Wprowadził on książkę rozkładankę, która mogła być oglądana pod wieloma kątami, a trójwymiarowe elementy ilustracji wykonywały ruch automatycznie po rozłożeniu książki. Uznaje się, że technikę tę wynalazł Theodore Brown, lecz nie wiedział jak ją wykorzystać i zwrócił się ze swym pomysłem do Girauda. Publikacje tegoż uznawane są za pierwsze prawdziwe rozkładanki. Książki tego wydawcy wykonywane były z tańszych materiałów, co wpływało na stosunkowo niskie ceny (Hendrix, 2008, s. 67; Maroń, 2011, s. 66).

W latach 30. XX w. w Stanach Zjednoczonych wydawnictwo Blue Ribbon Publishing rozpoczęło współpracę z Haroldem Lentzem, inżynierem papieru. Zaprojektował on szatę graficzną książek rozkładanek w większości wykorzystujących postaci wykreowane przez Walta Disneya, ale także bohaterów pochodzących z dobrze znanych baśni i bajek dla dzieci, m.in. Kota w butach i Calineczkę. Właśnie to wydawnictwo po raz pierwszy na określenie swoich publikacji użyło terminu *pop-up* i zastrzegło go w urzędzie jako hasło reklamowe (Maroń, 2011, s. 66; The Great Menagerie, b.r., par. 2).

Jednym z najwybitniejszych dwudziestowiecznych twórców książki zabawki był Czech, Vojtěch Kubašta (1914-1992). Tworzył on rozbudowane, nowatorskie książki rozkładanki, które zachwycaly zarówno konstrukcją, jak i pięknymi kolorowymi rysunkami. Kubašta był zaangażowany w proces tworzenia swoich dzieł od początku do końca: sam wybierał klasyczne teksty lub samodzielnie je pisał, następnie projektował warstwę graficzną. Podczas swojej działalności stworzył około 70 projektów. Jego

książki były tłumaczone i wydawane przez praską firmę Artia, były obecne w ówczesnej Czechosłowacji i na rynkach zagranicznych (w obrębie bloku socjalistycznego). W okresie PRL-u w Polsce popularne były sprowadzane z Czechosłowacji i ZSRR książeczki rozkładanki (najprawdopodobniej chodzi tu o dzieła Kubašty). Na Zachód Europy, do Azji i Stanów Zjednoczonych dzieła tego twórcy trafiały dzięki wydawnictwu Westminster Books of England. Szacuje się, że książki Kubašty, przetłumaczone na 37 języków, rozeszły się na całym świecie w 30 milionach egzemplarzy (Maroń, 2011, s. 67; The Great Menagerie, b.r., par. 3; Zajac, 2008, s. 2).

Ze względów ekonomicznych i politycznych Artia nie podjęła się niestety eksportu dzieł autora do Stanów Zjednoczonych, dlatego też Amerykanin Waldo Hunt, wielki entuzjasta twórczości Kubašty, postanowił stworzyć własne wydawnictwo publikujące książki zabawki. Rozpoczęcie działalności Hunta i zaprzyjaźnionych z nim autorów zapoczątkowało tzw. drugi złoty wiek książki ruchomej. Hunt sprzedawał licencje na swoje książki zabawki 180 wydawcom w 18 krajach, produkcja zaś osiągnęła 25 milionów sztuk książek rocznie (Hendrix, 2008, s. 70; Maroń, 2011, s. 67; Zajac, 2008, s. 2).

W 1979 r. ilustrator Jan Pieńkowski (urodzony w 1936 r. w Warszawie, od 1946 r. osiadły w Anglii) stworzył rozkładankę *Haunted House* – bestseller na rynku książek zabawek. Książka rozeszła się na całym świecie w nakładzie ponad miliona egzemplarzy. Pieńkowski napisał i zilustrował blisko 100 książek, dwukrotnie otrzymał prestiżowy Medal Kate Greenaway (Jan Pienkowski's Book List, 2000, par. 1; Maroń, 2011, s. 67).

Książki rozkładanki na polskim rynku wydawniczym

Celem badania jest zapoznanie się z dostępnymi na polskim rynku wydawniczym książkami rozkładankami. Określona zostanie wielkość i różnorodność oferty wydawniczej tego rodzaju publikacji. Zanalizowane i ocenione będą również konkretne książki rozkładanki. Ponadto zostaną ukazane opinie czytelników na ich temat i sylwetki twórców tego typu pozycji.

Badanie książek rozkładanek dostępnych w ofercie polskich wydawców rozpoczęto w styczniu 2014 r. Przede wszystkim należało ustalić, które wydawnictwa można zakwalifikować do analizy, co utrudniał brak jednej, oficjalnej listy z największymi lub najbardziej liczącymi się wydawcami książek dla dzieci i młodzieży (niemal wszystkie rozkładanki są adresowane do najmłodszych czytelników). Wykorzystano trzy spisy wydawnictw i instytucji. Z listy wydawców pochodzącej z *Ruchu Wydawniczego w Liczbach* za rok 2012 przejęto 43 nazwy wydawnictw (Ruch Wydawniczy w Liczbach, 2013, s. 20–21). Drugim źródłem, z którego zaczerpnięto 79 nazw największych polskich wydawców, była pozycja *Rynek książki w Polsce 2012: Wydawnictwa* (Gołębiewski, Waszczyk, 2012, s. 243–245). W celu ustalenia liczących się na rynku wydawniczym oficyn publikujących pozycje dla dzieci i mło-

dzieży wykorzystano spis wystawców 3. Targów Książki dla Dzieci w Krakowie (81 wystawców) (Lista wystawców i plan hali, b.r.). Zestawiono 163 nazwy instytucji, a po wykluczeniu firm, które nie zajmują się publikowaniem książek oraz powtarzających się pozycji, otrzymano wykaz 125 wydawnictw.

Rozpoczęto następnie systematyczne poszukiwania książek rozkładanek w ofercie 125 polskich wydawnictw. Badanie przeprowadzono, wykorzystując oficjalne witryny internetowe wydawców lub prowadzone przez nich sklepy internetowe. Poszukiwano książek rozkładanek, które były dostępne w dniach 4–7 stycznia i można było je zakupić bezpośrednio od wydawców. Badanie polegało na wyszukiwaniu w ofercie książek, w opisie których (w miarę możliwości technicznych witryn internetowych) lub nazwie pojawiały się określone terminy. Podczas wyszukiwania (ang. *search*) użyto fraz: „rozkładanka”, „rozkładanki”, „rozkl*”, „trójwymiarowe”, „trójwymiar*”, „3D”. Po zakończeniu wyszukiwania przejrzano (ang. *browse*) również całą dostępną ofertę każdego wydawnictwa. W rezultacie otrzymano 47 tytułów, które wydawały się być książkami rozkładankami.

W toku dalszych badań odrzucono 16 pozycji, które nie spełniały wymagań stawianych książce rozkładance (co najmniej 1 rozkładana ilustracja typu *pop-up*). Ostatecznie uzyskano listę 31 książek rozkładanek. Następnie przeprowadzono analizę każdego z 31 wydawnictw. Oprócz zebrania danych bibliograficznych oceniono warstwę graficzną i tekstową książeczek, ponadto skupiono się na rozkładankach (*pop-up*), innych elementach ruchomych i dodatkach do rozkładanek. W Internecie wyszukano również wpisy z blogów i recenzje czytelnicze dotyczące analizowanych książek rozkładanek.

W ofercie polskich wydawców w styczniu 2014 r. znajdowało się 31 książek rozkładanek (zob. tab. 1).

Tabela 1. Książki rozkładanki dostępne w ofercie polskich wydawców w roku 2014

L.p.	Tytuł	Wydawnictwo	Nr ISBN
I	II	III	IV
1.	Dinozaury: dzikie bestie i łagodne olbrzymy	Debit	978-83-7167-489-1
2.	Dinozaury: głosy przyrody	Debit	978-83-7167-653-6
3.	Galileusz: obserwacje, eksperymenty, wynalazki	Debit	978-83-7167-682-6
4.	Las: głosy przyrody	Debit	978-83-7167-792-2
5.	Mały lew w wielkiej dżungli: ruchome obrazki	Debit	978-83-7167-796-0

I	II	III	IV
6.	Migaj, migaj, gwiazdko mała	Debit	978-83-7167-495-2
7.	Nadchodzą dinozaury	Debit	978-83-7167-450-3
8.	Odkrycia i wynalazki, które zmieniły świat	Debit	978-83-7167-770-0
9.	Pogoda i klimat	Debit	978-83-7167-773-1
10.	Rycerze: głosy historii	Debit	978-83-7167-792-2
11.	Wynalazki	Debit	978-83-7167-426-7
12.	Ziemia. Nasza wspianała planeta	Debit	978-83-7167-720-5
13.	Królewna śnieżka: książka-rozkładanka	„Jedność”	978-83-7660-401-5
14.	Księga dżungli: książka-rozkładanka	„Jedność”	978-83-7660-403-9
15.	Syrenka: książka-rozkładanka	„Jedność”	978-83-7660-402-2
16.	Zwierzęta lasu: książka-rozkładanka	„Jedność”	978-83-7660-404-6
17.	Baśniowe królestwo: rozkładanka	Olesiejuk	978-83-274-0123-6
18.	Boże Narodzenie: książeczka-rozkładanka	Olesiejuk	978-83-274-0786-3
19.	Dwanaście dni Świąt: trójwymiarowe obrazki	Olesiejuk	978-83-7588-338-1
20.	Magiczne królestwo: rozkładanka	Olesiejuk	978-83-7770-930-6
21.	Mój kochany kucyk: rozkładanka	Olesiejuk	978-83-274-0122-9
22.	Piraci: rozkładanki	Olesiejuk	978-83-7844-019-2
23.	W saniach Mikołaja	Olesiejuk	978-83-7512-363-0
24.	Z wizytą w zoo: rozkładanka	Olesiejuk	978-83-274-0121-2
25.	Martynka księżniczką	Publicat Papilon	978-83-245-7360-8
26.	Martynka w szkole tańca	Publicat Papilon	978-83-245-7363-9
27.	Alicja w krainie czarów: rozkładanka-niespodzianka	Publicat Papilon	978-83-245-6730-0
28.	Kopciuszek: rozkładanka-niespodzianka	Publicat Papilon	978-83-245-6726-3
29.	Trzy świnki: rozkładanka niespodzianka	Publicat Papilon	978-83-245-6728-7
30.	Małe zwierzaki: wesola rozkładanka	Publicat Papilon	978-83-245-7035-5
31.	Na wsi: wesola rozkładanka	Publicat Papilon	978-83-245-7034-8

Źródło: opracowanie własne na podstawie oferty z dnia 7.09.2014

Spośród 31 książek rozkładanek dostępnych w ofercie największych wydawców aż 12 tytułów (39%) wydanych zostało nakładem Wydawnictwa Debit, 8 (26%) rozkładanek opublikował Olesiejuk (Firma Księgarska i Wydawnictwo), 7 (22%) (Papilon) Publicat i 4 (13%) „Jedność”.

Wydawnictwo Debit, które powstało w 1991 r. w Bielsku-Białej, jest małą oficyną, zajmującą się publikowaniem przede wszystkim książek dla dzieci, przewodników i albumów, (O nas – Wydawnictwo Debit, b.r., par. 1–2). *Ruch Wydawniczy w Liczbach (RWwL)* nie rejestruje informacji z ostatnich lat dotyczących tego wydawnictwa, a zatem nakłady oraz liczba tytułów wydawanych przez Debit są niewysokie; ostatnie dane zarejestrowane w *RWwL* pochodzą z 2009 r., kiedy to Debit wydał 84 tytuły w nakładzie 518 tysięcy sztuk (*Ruch Wydawniczy w Liczbach*, 2011, s. 13).

Wydawnictwo Olesiejuk powstało w 2003 r., kiedy Firma Księgarska Jacek Olesiejuk (założona w 1994 r.) zajęła się również prowadzeniem działalności wydawniczej. Siedziba firmy mieści się w Ożarowie Mazowieckim. Wydawnictwo publikuje różnorodne książki, w tym publikacje dla dzieci, poradniki i słowniki (Firma Księgarska Olesiejuk, b.r., par. 1). Według *RWwL* w 2012 Olesiejuk wydał 600 tytułów (283 dla dzieci) w łącznym nakładzie blisko 3 milionów egzemplarzy (1 milion 415 tysięcy dla dzieci) (*Ruch Wydawniczy w Liczbach*, 2013, s. 21).

Wydawnictwo Papilon jest częścią Grupy Wydawniczej Publicat. Powstało w 2006 r. Grupa Publicat ma różnorodną ofertę adresowaną zarówno do dorosłych, jak i dzieci i młodzieży. Papilon wyspecjalizował się w publikowaniu książek dla dzieci o wysokim poziomie edytorskim (O nas – Publicat S.A., b.r., par. 1–6). W 2012 r. Publicat wydał 210 tytułów (71 dla dzieci) w nakładzie 1 miliona sztuk (ok. 360 tysięcy dla dzieci) (*Ruch Wydawniczy w Liczbach*, 2013, s. 21).

Wydawnictwo „Jedność” to firma o długich tradycjach, której historia sięga 1918 r. To działające w Kielcach wydawnictwo zajmuje się publikowaniem różnorodnych pozycji kierowanych do dzieci, dorosłych i młodzieży. W szerokiej ofercie wydawniczej znajduje się wiele publikacji o tematyce religijnej, są też pozycje z literatury pięknej i popularnonaukowej (Wydawnictwo „Jedność”, 2015, par. 1–3). Kieleckie wydawnictwo opublikowało w 2012 r. 132 tytuły (25 dla dzieci) w nakładzie 342 tysięcy (w tym 81 tysięcy dla dzieci) (*Ruch Wydawniczy w Liczbach*, 2013, s. 20).

Rozkładanki dostępne w ofercie wydawców zostały opublikowane w latach 2007–2013. Najstarszą pozycję stanowi *Migaj, migaj, gwiazdka mała* (poz. 6) Wydawnictwa Debit, zaś najnowsze rozkładanki opublikowało w 2013 r. Wydawnictwo Olesiejuk (poz. 17, 18 i 24).

Zanalizowane rozkładanki można podzielić na dwie grupy – książki rozkładanki o charakterze popularnonaukowym oraz książki rozkładanki, które są bajkami lub opowiadaniem dla dzieci. Rozkładanki popularnonaukowe to publikacje wydane przez Debit (pozycje 1–4 i 7–12) i jedna książka opubli-

kowana przez Wydawnictwo Olesiejuk – *Piraci: rozkładanki* (poz. 22). Książki te przeznaczone są dla starszej grupy odbiorców niż bajki rozkładanki.

W popularnonaukowych rozkładankach znajduje się dość dużo tekstu, który zwykle podzielony jest na sekcje zawierające informacje na określony temat, np. sekcja dotycząca dinozaurów wodnych. Rozkładanki o charakterze popularnonaukowym cechują się również stonowaną szatą graficzną, dzięki której informacje zawarte w tekście są bardziej wyraźne. Rozkładanki te są bogato ilustrowane – ilustracje wykonane są starannie, najczęściej rysunki są sporządzane ręcznie, nie komputerowo. Niektóre pozycje o charakterze popularnonaukowym uzupełniono zdjęciami (poz. 8) oraz oryginalnymi materiałami graficznymi. Książki tego typu oprawione są w twardą oprawę, najczęściej błyszczącą lub wzbogaconą elementami błyszczącymi czy też dodatkowymi gadżetami, np. plastikowym okiem dinozaura. Rozkładanki mają duże formaty, zwykle ich wymiary to około 25 na 30 cm.

Popularnonaukowe rozkładanki są obszerniejsze niż bajki rozkładanki. Analizowane pozycje liczyły od 12 do 18 stron z grubszego, sztywnego papieru (z wyjątkiem poz. 22, która ma jedynie 8 stron). Ze względu na większą objętość w publikacjach tych umieszczono więcej klasycznych mechanizmów rozkładanek (*pop-up*) i innych elementów ruchomych. Średnio w popularnonaukowych książkach rozkładankach występuje 5 mechanizmów rozkładanek (*pop-up*), pojawiają się również klapki-rozkładanki, klapki, skrzydelka, suwaki kołowe, paski papieru powodujące ruch (stosowane w książkach typu „pociągnij i porusz” – „*pull the tab*”). Do wydawnictw tego typu dołączane są również dodatki, na przykład lupa lub papierowy cyrkiel. Trzy pozycje Wydawnictwa Debit (poz. 2, 4, 10) wyposażone są w moduł dźwiękowy, który po otwarciu odpowiedniej rozkładówki z rozkładanką odgrywa sekwencję dźwięków – odgłosy lasu lub dinozaurów. Rozkładanki o popularnonaukowym charakterze są droższe od rozkładanek bajek – za te pozycje zapłacić można nawet kilkadziesiąt złotych.

Popularnonaukowe książki rozkładanki cieszą się dużym uznaniem dzieci i rodziców, ich treść, dzięki zastosowaniu mechanizmów ruchomych i elementów dodatkowych, staje się jeszcze ciekawsza i przystępniejsza. Świadczą o tym entuzjastyczne recenzje czytelnice dotyczące rozkładanek o charakterze popularnonaukowym: „Ta książka jest naprawdę fantastyczna. Zabawa i nauka w jednym pokazana w bardzo interesujący sposób” (poz. 11) (Wynalazki, 2012, par. 6); „[...] wszystko to jest bardzo ciekawe [...]. Moje dziecko jest zachwycone [...] figurki od razu podbiły jego serce i zrobiły u nas furorę [...]” (poz. 7) (Nadchodzą dinozaury, 2012, par. 6); „[...] książka ta gwarantuje niezapomniane wrażenia oraz solidną porcję przystępnie i atrakcyjnie podanej wiedzy przybliżającej najważniejsze odkrycia i wynalazki, jakimi może pochwalić się ludzkość. Książka już z daleka przyciąga wzrok cudowną okładką stylizowaną na staroświecką, skórzaną oprawę, a jej intrygująca zawartość aż kusi do zapoznania się z czołowymi osiągnięciami naszej cywi-

lizacji” (poz. 8) (Odkrycia i wynalazki, które zmieniły świat, 2011, par. 4); „[...] to fantastyczna pod każdym względem książka, która na wiele sposobów porusza dziecięcą wyobraźnię” (poz.10) (Isadora, b.r., par. 3).

Książki rozkładanki, których treść stanowią bajki i opowiadania zostały opublikowane przez wydawnictwa: Debit (poz. 5 i 6), „Jedność” (poz. 13–16), Olesiejuk (poz. 17–21 i 23–24) oraz Publicat Papilon (poz. 23–31).

Pozycje tego typu charakteryzują się stosunkowo mniejszą ilością tekstu – długość opowiadań lub bajek jest dostosowana do możliwości czytelników, podobnie jak wielkość liter. Ze względu na młodszych odbiorców bajki rozkładanki cechuje mniej stonowana szata graficzna – kolory są bardziej intensywne, ilustracje wyraźniej odcinają się od tła. W zależności od ceny zdarzają się zarówno rozkładanki z rysunkami starannymi, wykonanymi ręcznie, jak i z grafikami uproszczonymi, tworzonymi na komputerze. Droższe pozycje posiadają większe walory artystyczne, niż publikacje, których cena nie przekracza 10 zł. Cena książeczek ma również wpływ na oprawy i wymiary – pozycje najtańsze wykonane są wyłącznie z kartonu i są niewielkie (od 16 na 11 cm do 20 na 15 cm), natomiast droższe bajki mają twardą oprawę i są większe.

Bajki rozkładanki są zwykle krótsze od rozkładanek popularnonaukowych – najkrótsze pozycje miały jedynie 6 stron, a najdłuższe 12. Tańsze publikacje tego typu wykonane są w całości z kartonu lub z cieńszego papieru, droższe bajki wydrukowano na grubszym, sztywniejszym papierze. W bajkach rozkładankach umieszcza się zwykle mniej mechanizmów ruchomych: w analizowanych pozycjach znajdowało się od 3 do 6 rozkładanek, inne elementy ruchome i dodatkowe nie były w nich zamieszczane. W książeczkę *Migaj, migaj, gwiazdo mała* (poz. 6) wbudowano moduł dźwiękowy, który po naciśnięciu odgrywa melodię piosenki, a umieszczone na okładce gwiazdki świecą. Ceny rozkładanek bajek wahają się, lecz są niższe niż rozkładanek o popularnonaukowym charakterze. Do rąk czytelnika mogą trafić zarówno proste książeczki w cenie 5 zł, jak i starannie wykonane bajki, których cena katalogowa wynosi 28 zł.

Ze względu na niższą cenę bajki-rozkładanki – zwłaszcza Wydawnictwa Olesiejuk – mogą trafić do szerszej grupy odbiorców. Jednakże bajki są mniej spektakularne w odbiorze niż rozkładanki popularnonaukowe, przepełnione elementami ruchomymi, starannymi ilustracjami i wartościowym tekstem. Czytelnikom spodobały się jednak niektóre bajki rozkładanki, a oto fragment jednej z recenzji: „[...] książki [...] bardzo kolorowe, wesołe i ciekawe. Moje dziecko zakochało się w nich bez pamięci” (poz. 5) (Mały lew w wielkiej dżungli, 2012, par. 2).

Ustalenie odpowiedzialności autorskiej lub ilustratorskiej niektórych książek zabawek sprawia problemy. Tak np. w pozycjach publikowanych przez dwie oficyny – Wydawnictwo Olesiejuk i „Jedność” brakuje informacji dotyczących ich autorów. Większość spośród książek rozkładanek wydanych przez Debit i Publicat (Papilon) została stworzona przez unikalne zespoły twór-

ców, w których inne osoby były odpowiedzialne za powstanie różnych warstw tych pozycji: treści, ilustracji, elementów ruchomych, projektu książki.

Andy Mansfield jest odpowiedzialny za projekt i ruchome elementy trzech analizowanych książek zabawek (poz. 1, 9, 12), wydanych przez Debit. Mansfield to projektant i inżynier papieru, który pracuje w wydawnictwie Templar Publishing. Inżynierii papieru uczył się od znanego twórcy książek rozkładanek – Rona van der Meera. Mansfield zaprojektował elementy ruchome do wielu książek rozkładanek, m.in. *Monstrous Book of Monsters*. Współpracuje z Christiane Dorion (autorką tekstów) i Beverley Young (ilustratorką) – razem tworzą serię rozkładanek *How it Works*. W Polsce wydano 2 książki z tej serii: *Pogoda i klimat* (poz. 9) oraz *Ziemia. Nasza wsłaniała planeta* (poz. 12). Mansfield mieszka w miasteczku Dorking, w Wielkiej Brytanii, z żoną Debs i synem Rufusem (Templar Publishing, 2011).

Dwie książki rozkładanki (poz. 3 i 7) wydane przez Debit zaprojektowała firma Davida Hawcocka, działająca w angielskim mieście Bath. Firma specjalizuje się w projektowaniu i produkcji rozkładanek i elementów trójwymiarowych dla wielu wydawnictw, a także dla innych organizacji i stowarzyszeń, np dla brytyjskiej Football Association. Wśród klientów Hawcocka znajdują się m.in. podmioty dysponujące licencjami Disneya, Ulicy Sezamkowej i Harry'ego Pottera. Projekty firmy Davida Hawcocka cechują się innowacyjnością, kreatywnością i starannością wykonania (David Hawcock Books, b.r., par. 1-2).

Autorem tekstu i ilustracji trzech książek rozkładanek (poz. 27-29) wydanych przez Publicat (Papilon) jest Carlos Busquets. Ten uznany hiszpański autor (pochodzący z Katalonii) tworzy od ponad 50 lat. Znany jest przede wszystkim z ilustracji do klasycznych europejskich baśni. Busquets jest także twórcą dwóch znanych rysunkowych postaci – króliczków El Conejo Sócrates i Le Petit Lapin Bleu. Obecnie Busquets przerwał prace projektowe, kontynuuje je jednak jego córka, Carmen Busquets (Carlos Busquets, 2013, par. 1-8).

Dwie książki z serii *Wesołe rozkładanki* (poz. 30 i 31) stworzyli ilustratorka Nicola Storr i projektant Keith Moseley. Storr, pochodząca z Anglii, mieszka w hrabstwie Yorkshire (Nicolour, b.r., par. 1-7; The Bright Agency, b.r., par. 1) – projektantka i ilustratorka, zajmuje się przede wszystkim wykonywaniem rysunków na kartkach okolicznościowych. Moseley to brytyjski projektant, który dla wielu wydawców świadczy usługi z zakresu inżynierii papieru w książkach dla dzieci i rozkładankach. W tej dziedzinie posiada on ponad czterdziestoletnie doświadczenie (Keith Moseley's Pop-up World, b.r., par. 1-3).

Wśród twórców analizowanych książek rozkładanek znaleźli się autorzy tekstów: Valerie Davies, Dougal Dixon, Christiane Dorion, Richard Dungworth, Agnieszka Frączek, Claire Bampton, Chris Oxlade, Peter Riley, Clint Twist i Patrycja Zarawska. Ilustratorzy odpowiedzialni za grafikę książ-

zek rozkładanek to: Hemesh Alles, Gill Guile, Javier Inaraja, Steve Kingston, David Lawrence, Tina Macnaughton, Nicki Palin, Maurice Pledger, Kim Thompson, Francisca Valiente, Shoto Walker, Beverley Young oraz firmy Peter Bull Art Studio i Dynamo Ltd. Poza Andym Mansfieldem i firmą Davida Hawcocka inżynierię papieru dla książek rozkładanek projektują i wykonują: Keith Finch, Jennifer Hilborne, Jonathan Lambert, Lee Montgomery, Caroline Reeves, Leonard Le Rolland, Jess Stamp, Nadine Wickenden, Ruth Wickings i firmy Más!gráfica i Dynamo Ltd.

Zakończenie

Książki rozkładanki stanowią niewielką część tytułów publikowanych przez polskie wydawnictwa. W wyniku badania wykazano, że dostępne były one tylko w ofercie czterech ze 125 polskich wydawców. Dodatkowo rozkładanki stanowią znikomy procent ofert, biorąc pod uwagę liczbę tytułów publikowanych rocznie przez wydawnictwa oraz to, że niektóre z dostępnych w ofertach wydawniczych rozkładanek wprowadzono na rynek w pierwszym dziesięcioleciu XXI w.

Pomimo tego, że rozkładanki nie stanowią dużej części oferty wydawniczej poszczególnych wydawców, publikacje tego typu są zróżnicowane. Przede wszystkim można je podzielić na dwie grupy, ze względu na treść i wiek odbiorców: popularnonaukowe adresowane do starszych dzieci i młodzieży oraz bajki i opowiadania przeznaczone dla małych dzieci. Książki popularnonaukowe są droższe i wyposażone w więcej elementów ruchomych, nie tylko rozkładanek (*pop-up*). Wśród bajek rozkładanek wyróżnić można publikacje droższe – ładniejsze, wykonane staranniej, i tańsze – sporządzone z gorszej jakości materiałów o mniejszych walorach artystycznych. Książki rozkładanki cieszą się dużą sympatią ze strony rodziców i dzieci, szczególnie wartościowe są pozycje popularnonaukowe.

W przypadku książek rozkładanek dostępnych w ofercie polskich wydawców trudno jest określić wyróżniających się lub wybitnych twórców tego rodzaju publikacji. Niemal każdą analizowaną rozkładankę stworzył inny zespół autorów, indywidualnie odpowiedzialnych za poszczególne warstwy dzieła.

Książki rozkładanki cieszą się dużym uznaniem czytelników, coraz więcej polskich wydawnictw decyduje się na wprowadzenie tego typu pozycji do swojej oferty. Obecnie, poza takimi oficynami, jak Debit, Olesiejuk, „Jedność” i Publicat (Papilon), publikują je również Foksal (Wilga), Bellona, Znak, Egmont, Endo i Rea. Warto zwrócić uwagę na fakt, że w Stanach Zjednoczonych i Europie Zachodniej popularne są rozkładanki adresowane nie tylko do dzieci i młodzieży, ale także do dorosłych, np. *Pop-up Book of Phobias* (rozkładanka na temat fobii). Być może z czasem i takie pozycje pojawiają się na polskim rynku wydawniczym.

Bibliografia

- The Bright Agency (b.r.). Pobrane 30 grudnia 2015, z: <http://www.thebrightagency.com/artists/view/5>
- Carlos Busquets (2013). Pobrane 30 grudnia 2015, z: <https://tesorosilustrados.wordpress.com/2013/12/05/carlos-busquets/>
- Chrobak, M. (2001). *Książka czy zabawka, czyli o nowym rozdziale literatury dla dzieci*. W: A. Baluch i K. Gajda (red.), *Sezamie, otwórz się!: z nowszych badań nad literaturą dla dzieci i młodzieży w Polsce i za granicą* (s. 41–51). Kraków: Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej.
- David Hawcock Books (b.r.). Pobrane 30 grudnia 2015, z: <http://hawcockbooks.co.uk/about/>
- Dean and Son (b.r.). W: Pop-up and Movable Books. Pobrane 30 grudnia 2015, z: <http://www.library.unt.edu/rarebooks/exhibits/popup2/dean.htm>
- Desse, J. (b.r.). *Petite histoire du livre à système*. Pobrane 30 grudnia 2015, z: <http://www.livresanimes.com/histoire/histoire4.html>
- Dunin, J. (1991). *Książeczki dla grzecznych i niegrzecznych dzieci: z dziejów polskich publikacji dla najmłodszych*. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich - Wydawnictwo.
- Ernest Nister (b.r.). Pop-up and Movable Books. Pobrane 30 grudnia 2015, z: <http://www.library.unt.edu/rarebooks/exhibits/popup2/nister.htm>
- Firma Księgarska Olesiejuk (b.r.). Pobrane 30 grudnia 2015, z: <http://www.fkjo.pl/wydawnictwo.htm>
- Gołębiewski, Ł., Waszczyk, P. (2012). *Rynek książki z Polsce: Wydawnictwa*. Warszawa: Biblioteka Analiz.
- The Great Menagerie: The Wonderful World of Pop-Up and Movable Books: Twentieth Century (b.r.). Pobrane 30 grudnia 2015, z: <http://www.library.unt.edu/rarebooks/exhibits/popup/20th.htm>
- Hendrix, S. L. (2008). *Popup Workshop: Computationally Enhanced Paper Engineering for Children*. Boulder. (Praca doktorska). Pobrane 30 grudnia 2015, z: http://13d.cs.colorado.edu/~hendrixs/dr_diss/dissertation.pdf
- Hiner, M. (2002). *A Short History of Pop-ups*. Pobrane 30 grudnia 2015, z: <http://www.markhiner.co.uk/history-text.htm>
- Introduction (b.r.). Pop-up and Movable Books. Pobrane 30 grudnia 2015, z: <http://www.library.unt.edu/rarebooks/exhibits/popup2/introduction.htm>
- Isadora (b.r.). *Rycerze: głosy historii Clint Twist*. Pobrane 30 grudnia 2015, z: <http://sztukater.pl/ksiazki/item/6673-knights-sounds-of-the-past.html>
- Jan Pienkowski's Book List (2000). Pobrane 30 grudnia 2015, z: <http://www.jan-pienkowski.com/book-list.htm>
- Kątny, M. (1998). *Literatura popularno-naukowa dla dzieci i młodzieży*. Kielce: Gens.
- Kątny, M. (2008). *Znaczenie książeczki-zabawki dla rozwoju osobowości dziecka w wieku przedszkolnym*. W: Z. Steciak (red.), *VIII Kielecki Festiwal Nauki, 15-30 września 2007* (s. 97–101). Kielce:

- Wydawnictwo Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego Jana Kochanowskiego.
- Keith Moseley's Pop-up World (b.r.). Pobrańe 30 grudnia 2015, z: <http://www.pop-upworld.co.uk/index.htm>
- Lewandowicz-Nosał, G. (2007). Książki-zabawki. *Guliwer*, 1, 72–78.
- Lista wystawców i plan hali (b.r.). Pobrańe 30 grudnia 2015, z: <http://targi.krakow.pl/pl/strona-glowna/targi/3-targi-ksiazki-dla-dzieci/lista-wystawcow-i-plan-hali.html>
- Lothar Meggendorfer (b.r.). Pop-up and Movable Books. Pobrańe 30 grudnia 2015, z: <http://www.library.unt.edu/rarebooks/exhibits/popup2/meggendorfer.htm>
- Mały lew w wielkiej dżungli (2012). Pobrańe 30 grudnia 2015, z: <http://ksiazeczki-synka-i-coreczki.blogspot.com/2012/02/may-lew-w-wielkiej-dzungli.html>
- Maroń, A. (2011). Harmonijki, tarcze, klapki i żaluzje – książka zabawka na przestrzeni dziejów. *Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy*, 4, 61–72.
- Mizera, A. (2003). Książka-zabawka jako nowe zjawisko na rynku księgarskim. *Bytomskie Zeszyty Pedagogiczne* 7, 92–95.
- McLoughlin Brothers (b.r.). Pop-up and Movable Books. Pobrańe 30 grudnia 2015, z: <http://www.library.unt.edu/rarebooks/exhibits/popup2/mcLoughlin.htm>
- Montanaro, A. (2001). A Concise History of Pop-up and Movable Books. Pobrańe 30 grudnia 2015, z: <http://www.broward.org/library/bienes/lii13903.htm>
- Nadchodzą dinozaury (2012). Pobrańe 30 grudnia 2015, z: <http://ksiazeczki-synka-i-coreczki.blogspot.com/2012/07/nadchodza-dinozaury.html>
- Nicolour (b.r.). Pobrańe 30 grudnia 2015 z: <http://nicolour.me.uk/about/>
- Odkrycia i wynalazki, które zmieniły świat (2011). Pobrańe 30 grudnia 2015, z: <http://zwiedzamwszechswiat.blogspot.com/2011/10/odkrycia-i-wynalazki-ktore-zmieniły.html>
- O nas – Publicat S.A. (b.r.). Pobrańe 30 grudnia 2015, z: <https://publicat.pl/grupa-wydawnicza-publicat/o-nas>
- O nas – Wydawnictwo DEBIT (b.r.). Pobrańe 30 grudnia 2015, z: http://www.wydawnictwo-debit.pl/cms,6,o_nas.html
- Raphael Tuck and Sons (b.r.). Pop-up and Movable Books. Pobrańe 30 grudnia 2015, z: <http://www.library.unt.edu/rarebooks/exhibits/popup2/tuck.htm>
- Rubin, E. G. K. (2013). Glossary of pop-up terms. Pobrańe 30 grudnia 2015, z: <http://www.popuplady.com/about03-glossary.shtml>
- Ruch Wydawniczy w Liczbach LV: 2009 (2011). Warszawa. Pobrańe 30 grudnia 2015, z: <http://www.bn.org.pl/download/document/1302164929.pdf>
- Ruch Wydawniczy w Liczbach LVIII: 2012 (2013). Warszawa. Pobrańe 30 grudnia 2015, z: <http://www.bn.org.pl/download/document/1377611929.pdf>
- S and J Fuller (b.r.). Pobrańe 30 grudnia 2015, z: <http://www.library.unt.edu/rarebooks/exhibits/popup2/fuller.htm>
- Sołtysiewicz, A. (2015). Książki zabawki – definicje i podział gatunkowy. W: J. Dzieniakowska, M. Olczak-Kardas

- (red.), *Książka, biblioteka, informacja: między podziałami a wspólnotą IV* (s. 183–194). Kielce: Uniwersytet Jana Kochanowskiego.
- Templar Publishing: Meet the Templar Team! (2011). Pobrane 30 grudnia 2015, z: <http://templarpublishing.blogspot.com/2011/08/meet-templar-team.html>
- Toy and movable books (2011). Pobrane 30 grudnia 2015, z: <http://id.loc.gov/authorities/subjects/sh85136346.html>
- Wydawnictwo „Jedność” (2015). Pobrane 30 grudnia 2015, z: http://jednosc.com.pl/o_wydawnictwie.php
- Wynalazki (2012). Pobrane 30 grudnia 2015, z: <http://ksiazeczki-synka-i-corczyki.blogspot.com/2012/09/wynalazki.html>
- Zajac, M. (2008). Książki zabawki: długa historia i dzień dzisiejszy. *Poradnik Bibliotekarza*, 3 dod., 1–4.

Anna Sołtysiewicz

Pop-up books from Polish publishing houses

Abstract

This article has two purposes: the first one is to characterize the genre of pop-up book, and the second one is to show the range of pop-up books available in the Polish book market. The author depicts the history of pop-up books as well as the definitions of such works. The second part of the article contains both the quantitative and the qualitative (including readers' reviews) analyses of the assortment of pop-up books offered by Polish publishers, based on the research conducted by the author. The information about the publishers and the profiles of the authors and illustrators of pop-up books are introduced. The research states that although the pop-ups are a small part of the books issued each year by the publishers, the assortment is diverse, comprising worth reading examples. This article is the first one investigating pop-up books in the Polish book market.

Keywords: toy and movable books, pop-up books, Polish book market